

Alla Abramova
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Finance and Credit
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

Абрамова А.С.
*к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-1>

TRENDS IN TAX REGULATION IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Податкова політика країни, зокрема в умовах воєнного стану, визначає економічну цілісність та реальну спроможність держави виконувати всі свої зобов'язання, вимагаючи при цьому прийняття ефективних рішень та застосування дієвого інструментарію регулювання.

Традиційними проблемами податкових відносин в Україні до моменту запровадження військового стану були: високий рівень оподаткування, мінливість податкового законодавства, складність прогнозування його змін, недосконалість чинної податкової системи, які слабо стимулювали ділову активність та призводили до частих податкових зловживань. Воєнні умови ведення бізнесу, зміщення мапи розміщення бізнес-об'єктів та скорочення масштабів їх діяльності зумовили перегляд правил оподаткування та запровадження нових інструментів податкового регулювання на шляху стимулювання ділової активності. Однак, високого рівня ефективності проведених заходів не вдалося досягти.

Твердженням зазначеного аргументу є неоднозначні тенденції зміни податкового індексу протягом останніх трьох років (за даними Європейської бізнес Асоціації) [5]: з 3,01 у 2020 році до 2,97 – у 2022. Основними структурними елементами вказаного показника і, відповідно, негативними тенденціями визначено податковий тиск, якість податкового обслуговування, труднощі адміністрування податкових платежів та якість законодавчої бази.

Зміна умов оподаткування – у першому півріччі відміна сплати імпортного ПДВ та мита, акцизів та частково ПДВ на пальне, відміна сплати єдиного податку для платників I і II груп та ЄСВ малому бізнесу, а також запровадження 2% єдиного податку для великих суб'єктів бізнесу – дещо понизили рівень податкового навантаження, проте для незначної кількості платників [1]. Та вже у другому півріччі ситуація знову змінилася – відбулася відміна пільг на імпорт та часткове їх скасування для пального. Як наслідок, у зв'язку із вказаними податковими змінами мало місце недоотримання доходів Державного бюджету України в сумі 10 млрд грн [2]. Також, проблемними питаннями податкових відносин в умовах військового стану стали труднощі відшкодування ПДВ, блокування податкових накладних, а також неявний податковий контроль, що знайшов відображення у безпідставних інформаційних запитах та частих вимог документів.

Таким чином, податкові реформи були економічно не прораховані і не дали вагомого результату як для держави, так і для власників бізнесу.

Вище зазначені факти дають підстави стверджувати про необхідність лібералізації податкового адміністрування, гнучкості податкового законодавства, податкових органів в умовах воєнного стану та послаблення вимог до реального бізнесу. В таких умовах доречно акценти розставити за векторами застосування штрафних санкцій за порушення податкового законодавства, забезпечення сталості функціонування та спрощення операцій реєстрації податкових накладних, послаблення інструментарію податкового контролю, мінімізація чисельності податкових запитів, перевірок та лімітів використання власних валютних коштів, а також перегляд питання можливостей перетину державного кордону суб'єктами працюючих бізнесів. Доцільним є перегляд ставок оподаткування, зокрема прибуткових – скорочення податку на прибуток (оскільки більшість великих підприємств є збитковими) та податку на доходи фізичних осіб (оскільки втрата робочих місць та стрімка інфляція) з метою збільшення дохідності всіх платників податків і зборів.

Таким чином, результати податкового регулювання в умовах військового стану на макрорівні визнано несвоєчасними, недостатніми та малоефективними. Прагнення уряду спростити та полегшити податкове середовище для суб'єктів господарювання не дало бажаних результатів та місцями розвинуло ступінь корупційних настроїв. У зв'язку з цим та зважаючи на те, що військові дії призводять до економічного виснаження всіх суб'єктів господарювання, податкове регулювання повинно максимально поєднувати інтереси всіх учасників податкових відносин з метою досягнення максимальних сум бюджетних надходжень в умовах війни.

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 30.01.2023).

2. Бізнес погіршив оцінку податкового режиму в Україні у воєнний час. URL: <https://eba.com.ua/biznes-pogirshyv-otsinku-podatkovogo-rezhymu-v-ukrayini-u-voennyj-chas/> (дата звернення: 29.01.2023).

3. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01–31.07.2022). Центр економічних і соціальних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-08/podatкова-politika-2.pdf> (дата звернення: 31.01.2023).

4. Нечипоренко А. В., Панченко І. В., Мороз Л. О. Стан і перспективи розвитку податкової політики України. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 348–354. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-348-354>.

5. Податковий індекс 2022. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/EBA_Tax_Index_2022-UKR.pdf (дата звернення: 29.01.2023).